

Motion till riksdagen

1989/90:Fi15

av Lars Werner m.fl. (vpk)

med anledning av skrivelse 1989/90:53 med
bedömning av den ekonomiska utvecklingen
under 1989, 1990 och 1991

Regeringens bedömning av den ekonomiska utvecklingen under 1989, 1990 och 1991 vilar på den politiska grundval som regeringen valt med den tredje vägens politik. En anpassning till de transnationella företagen och de imperialistiska blockens villkor, är resultatet av en politik som bygger på en ensidig exportledd tillväxt.

Utvecklingen i OECD-länderna visar att den orättvisa fördelningen mellan världens i- och u-länder förstärks. Dessutom fortsätter arbetslösheten i OECD-länderna att ligga på en mycket hög nivå samtidigt som politiken fortsätter att förstärka det s.k. tvätredjelssamhället. Detta tillsammans med de extrema obalanserna mellan de stora industriländerna innehåller fröet till en kommande samhällskris.

En bedömning av den ekonomiska utvecklingen innebär betydande svårigheter alldenstund tillväxten i spekulationsekonomin fortsätter. De ekonomiska bedömningarnas trovärdighet inskränker sig snart till kvartalsperspektiv. Enbart en presentation av regeringens ekonomiska bedömning av utvecklingen föranleder turbulens på räntemarknaden.

För ett år sedan pekade vpk på att en politik som förs i en anda av okritisk tilltro till marknadskrafterna och deras förmåga att lösa problemen innebär stora risker för den arbetande befolkningen och den ekonomiska politiken i stort.

Vpk pekade på tre viktiga områden för den ekonomiska utvecklingen:

- En politik för social rättvisa, jämlikhet och trygghet.
- Samlade politiska åtgärder mot den ekologiska krisen.
- En politik för utvidgad demokrati och försvar för den nationella suveräniteten.

Vpk varnade för bristande åtgärder mot tillväxten i spekulationsekonomin, den starkt ökande transnationaliseringens effekter, utslagningen från industrin, de sociala och ekologiska konsekvenserna av produktionen och den inflationsdrivande prissättningen/vinstökningarna.

Vpk påpekade det felaktiga i att måla ut löneökningarna som den stora boven i inflationsspiralen och även att inte satsa på den offentliga sektorns dynamiska delar av vård, omsorg och skola. Resultatet av regeringens bedömning inför 1990 och -91 innehåller just dessa problem och även underliggande ekonomiska problem för framtiden.

Tyvärr tvingas vi konstatera att regeringen inte tagit fasta på något av det som vi i vpk pekade på. Tvärtom har i stället politiken gått åt motsatt håll.

Bedömning av regeringens skrivelse

Mot. 1989/90

Fi15

En bedömning av regeringens egen bedömning för 1989, 1990 och 1991 inom de ekonomiska ramar regeringen lagt fast för den ekonomiska politiken kan i korthet sammanfattas i följande:

Vpk delar regeringens bedömning på följande punkter:

att den internationella konjturen kommer att vara fortsatt stark 1990. Tillväxt på runt 3 % i OECD-länder med en inflation på 4,5 %,

att förutsättningarna därigenom kommer att vara fortsatt gynnsamma för svensk exportindustri, men att kapacitetsbegränsningar och brist på arbetskraft kommer att resultera i fortsatta marknadsandelsförluster,

att inhemsk efterfrågan växer långsammare än i omvärlden, varför handelsbalansen kan förbättras något,

att svensk ekonomi kommer att kännetecknas av en allmän brist på arbetskraft och att arbetslösheten kommer att ligga kvar på en låg nivå.

Vpk är kritisk till regeringens bedömning på följande punkter:

att produktiviteten i svensk ekonomi ökar med mindre än en 0,5 % framöver,

att den underliggande inflationen kan nedbringas till 5 % under loppet av 1990,

att den totala genomsnittliga löneökningen begränsas till 9 % i år och 7 % 1990. Flertalet andra bedömningar pekar mot betydligt högre löneökningar.

Vpk ifrågasätter regeringens bedömning på följande punkter:

att sysselsättningen ökar med 1,7 % 1989 och 1 % 1990. Vpk finner det troligt att sysselsättningen ökar mer,

att hushållens reala disponibla inkomst ökar 3,3 % 1989 och 2,0 % 1990. Mot bakgrund av att vpk förutspår en snabbare löne- och sysselsättningstillväxt, gör vi bedömningen att inkomsterna ökar mer,

att hushållens sparande ökar i den omfattning som regeringen tycks tro. Vpk anser att den privata konsumtionen sannolikt ökar snabbare än 1,3 % 1990.

Långsiktiga problem

En rad långsiktiga problem och felaktig politisk inriktning försvårar en gynsam ekonomisk utveckling.

1) Ett problem med bytesbalansen är det negativa avkastningsnettot, en försämring beräknad till 7 miljarder 1990 och ytterligare 6 miljarder 1991. De stora direktinvesteringarna utomlands innebär en större nettoupplåning utomlands. Det är i och för sig inte det negativa avkastningsnettot som inger bekymmer för framtiden, utan framför allt att utlandsinvesteringarnas avkastning förmodligen inte kommer att nå Sverige. Dessutom innebär en alltför hög grad av utlandsinvesteringar, på bekostnad av strategiskt viktiga nyinvesteringar i alla nyckelbranscher i Sverige, att svåra strukturella nationella problem kommer att förstärkas. Inte minst handlar det om den nationella självständigheten och beroendet av EG och andra imperialistiska maktcentra.

Avrustningen av industridepartementet och avsaknaden av en nationell industripolitik utgör en stor ekonomisk hämsko för den framtida ekonomiska utvecklingen.

2) Bristen på arbetskraft är ett centralt ekonomiskt problem. Avsaknaden av demokratiska rättigheter på arbetsplatserna innebär, att lönearbetare slås ut ur arbetslivet i alltför hög grad. Utvecklingen med alltmer ensidiga och monotona arbeten sliter ut människor och tar inte tillvara den mänskliga kapaciteten. De stora bristerna i arbetsmiljön skapar stora personalomsättningsproblem. Meningsfulla arbeten är en förutsättning för en rimlig utveckling av produktiviteten, samtidigt som det spar mänskligt lidande och står i överensstämmelse med rimliga arbetsmiljökrav.

Senfärdigheten i rehabiliteringen av utslagna, och den dåliga anpassningen av arbetsplatserna till människans förutsättningar, kan endast förklaras med att maktkoncentrationen och vinstmaximeringen har fått pågå fritt utan ingripande från regering och statsmakter.

3) Den offentliga sektorns påtvingade spariver är även en orsak till bristande effektivitet i vård och omsorg. Alltför länge har människor slagits ut från arbetsmarknaden i stället för att rehabiliteras. Arbetskraftsbristen har sin orsak i en passiv politisk inriktning av vård, omsorg och socialförsäkrings-system. Arbetslinjen kräver en mängd insatser, bl a demokratisering av arbetslivet och resurser till en effektiv vård och omsorg.

4) Bristen på en planerad energipolitik bromsar den ekonomiska utvecklingen. Energialternativen ligger fortfarande i träda.

Aven miljöproblemen utgör en stor fara för en sund ekonomisk utveckling. Stora insatser för miljön kräver omfördelning av resurser i samhället, och miljöavgifter måste på kort sikt användas för miljöåtgärder så att inte miljöproblemen ytterligare hämmar den ekonomiska utvecklingen. Miljöavgifter kan dock aldrig lösa miljöproblemen. Det kan enbart en medveten, konsekvent och planerad miljöpolitik.

5) Regeringens inflationsbekämpning genom att angripa de arbetandes löneökningar, främst de i exportindustrin, har misslyckats. Det är andra faktorer i prisbildningen och den ekonomiska "utvecklingen" som är inflationsdrivande. Vinsternas andel av förädlingsvärdet har ökat medan lönernas andel minskat. De stora vinsterna har inneburit en förmögenhetsansamling som sökt sin avkastning i spekulationsekonomin. En ny *inflationsbekämpningsstrategi* är nödvändig, som riktar sin udd mot vinst, monopol och spekulationsintressena. Samtidigt är det nödvändigt att slå fast att det höga vinstläget i industrin sannolikt varit en hämsko för framtidsinvesteringar och nytänkande i forskningen, vilket resulterat i alltför låg produktivitet.

6) Skatteomläggningens positiva effekter kan ifrågasättas. Förutom den fördelningspolitiskt ogynsamma utformningen, vilken skapar nya motivationsproblem, är de s.k. dynamiska effekterna mycket tveksamma. Den omfattande övergången från direkt beskattning, till konsumtionsbeskattning får inte enbart en engångseffekt på inflationen, utan den ökade och breddade momsen är en regressiv skatt som i sig ökar inflationen. Skatteomläggningens effekt på spekulationsekonomin är av ringa värde.

Vidare kan den ökning av boendekostnaderna, som är en följd av att bostadssektorn skall bära en stor del av skatteomläggningens finansiering, in-

nebära att det nödvändiga bostadsbyggandet stoppas upp, vilket i sin tur försämrar den sociala och ekonomiska utvecklingen. Kommunerna kommer omedelbart att få bära en del av bostadskostnadshöjningarna och även belastas med övriga kostnadshöjningar som skatteomläggningen innebär. Det breddade beskattningsunderlaget, som skall finansiera skatteomläggningen till en del, innebär ökade inkomster för kommunerna som först kommer dessa till del 1992.

7) Redan när föreliggande ekonomiska bedömning från regeringen presenterades startade spekulationerna om räntans utveckling. För att föra en stabil och socialt inriktad ekonomisk politik bör spekulationsekonomin avigsidor bekämpas. Det behövs en kontroll över in- och utflöde av kapital, och återinförandet av valutaregleringen är därför nödvändigt. Sverige har inget gott att vänta sig av de transnationella bolagens transaktioner och kan inte enbart med liberala marknadsinstrument föra en stabil ekonomisk politik.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anføres om den ekonomiska utvecklingen.

Stockholm den 29 november 1989

Lars Werner (vpk)

Bertil Måbrink (vpk)

Bo Hammar (vpk)

Ylva Johansson (vpk)

Lars-Ove Hagberg (vpk)

Margó Ingvardsson (vpk)

Maggi Mikaelsson (vpk)

Mot. 1989/90

Fi15

